

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 236/2022-25

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku a sudcov Roberta Šorla (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], Ústav na výkon väzby, [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Milanom Kuzmom, advokátom, Floriánska 16, Košice, proti uzneseniam Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 3Ntok/1/2021 zo 16. júna 2021 a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 4Tost/37/2021 z 23. novembra 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 21. januára 2022 domáha vyslovenia porušenia základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) a ods. 3 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením krajského súdu, ktorým bol po povolení obnovy trestného konania vzatý do väzby, a uznesením najvyššieho súdu, ktorým bola zamietnutá jeho sťažnosť proti uzneseniu krajského súdu. Sťažovateľ žiada zrušiť uznesenie najvyššieho súdu a v časti rozhodnutia o väzbe mu vec vrátiť. Okrem toho žiada prepustenie z väzby a finančné zadostučinenie 5 000 eur.

II.

2. Sťažovateľ bol v prvej trestnej veci rozsudkom krajského súdu z 28. júna 2007 v spojení s rozsudkom najvyššieho súdu z 11. novembra 2008 právoplatne uznaný vinným za trestný čin vraždy, za čo mu bol uložený trest odňatia slobody na 15 rokov. V druhej trestnej veci bol potom rozsudkom Špecializovaného trestného súdu z 9. novembra 2015 v spojení s uznesením najvyššieho súdu z 23. februára 2016 uznaný vinným za tri trestné činy založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny, ďalšej vraždy a hrubého nátlaku s tým, že prvý trest odňatia slobody na 15 rokov bol zrušený a sťažovateľovi bol uložený súhrnný trest odňatia slobody na doživotie.

3. Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) rozsudkom z 12. novembra 2019 rozhodol o porušení čl. 6 dohovoru tým, že sťažovateľ bol rozsudkom v prvej trestnej veci uznaný vinným, a to preto, že jeho odsúdenie sa okrem výpovede svedka [REDAKOVANÉ] síce opieralo aj o iné, no nepriame dôkazy, no použitie výpovedí svedkov, ktorým bola poskytnutá beztrestnosť alebo iné výhody, môže vrhať pochybnosti na spravodlivosť konania a vzbudzovať otázky, či tieto výpovede nemôžu byť manipulované v snahe dosiahnuť ponúkané výhody. Intenzita kritického posúdenia výpovede musí byť priamo úmerná výhode, ktorá je svedkovi za takú výpoveď ponúkaná. Podľa ESLP sa žiadny zo slovenských súdov (sťažovateľ bez úspechu podal dovolanie a ústavnú sťažnosť) nezaoberal dôsledkami, ktoré náhla ochota svedka [REDAKOVANÉ] vypovedať mala pre jeho vlastné trestné stíhanie v inej veci. Podľa ESLP vzhľadom na to, aký význam malo svedectvo [REDAKOVANÉ] na odsúdenie sťažovateľa, nebolo použitie tohto dôkazu sprevádzané dostatočnými zárukami, ktoré by zabezpečili spravodlivú povahu konania ako celku.

4. V nadväznosti na to sťažovateľ počas výkonu súhrnného trestu odňatia slobody na doživotie žiadal povoliť obnovu konania v prvej trestnej veci. Krajský súd ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením povolil obnovu konania, zrušil rozsudky krajského a najvyššieho súdu, ako aj rozhodnutie z druhého trestného konania, ktorým bol sťažovateľovi uložený súhrnný trest odňatia slobody na doživotie. Krajský súd zároveň z dôvodov podľa § 71 ods. 1 písm. a) a c) Trestného poriadku zobral sťažovateľa do väzby. Proti uzneseniu krajského súdu podal sťažnosť sčasti o povolení obnovy prokurátor a sčasti o vzatí do väzby sťažovateľ. Sťažovateľ namietal, že ho krajský súd nevypočul k väzobným dôvodom a nedostatočne odôvodnil dôvodnosť trestného stíhania, pretože podozrenie zo spáchania trestnej činnosti bolo založené na výpovedi jediného svedka, ktorý ňou získal beztrestnosť. Namietal, že hrozba vysokého trestu nemôže byť dôvodom útekovej väzby. Tiež namietal, že plynutím času sa dôvody väzby zoslabujú, preto nemôže byť daná obava z pokračovania v trestnej činnosti. Sťažovateľ tiež namietal, že európsky zatýkací rozkaz krajského súdu zo 7. novembra 2006 je v rozpore s § 10 ods. 1 a 3 zákona č. 403/2004 Z. z. o európskom zatýkacom rozkaze a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 403/2004 Z. z.“), pretože jeho vydaniu nepredchádzal vnútroštátny zatykač. Napokon zdôraznil, že v trestnej veci je vo výkone trestu so započítaním väzby spolu takmer 16 rokov, no bol odsúdený len na 15 rokov.

5. Najvyšší súd sťažnosť sťažovateľa po jeho výsluchu ústavnou sťažnosťou namietaným rozhodnutím zamietol. Konštatoval, že krajský súd nepostupoval správne, keď sťažovateľa k väzbe nevypočul. K dôvodnosti vzneseného obvinenia najvyšší súd vychádzal z priamej usvedčujúcej výpovede svedka [REDAKOVANÉ], ktorý nielen vypovedal, ale sa aj zdôveril svedkovi [REDAKOVANÉ] o tom, že sťažovateľa videl vraždiť. Okrem toho prihliadal na ďalšie nepriame dôkazy, z ktorých vyplynulo, že sťažovateľ sa pohyboval v blízkosti miesta vraždy. Najvyšší súd poukázal na závery ESLP, že v danom štádiu konania nemožno s konečnou platnosťou rozhodovať o skutku, a vyžaduje sa to, aby objektívny pozorovateľ bol presvedčený o tom, že obvinený sa mohol dopustiť trestného činu. Predovšetkým však vychádzal z toho, že vierohodnosť svedka [REDAKOVANÉ] bude predmetom rozhodnutia o vine sťažovateľa. Napokon poukázal na to, že sťažovateľ je právoplatne uznaný vinný za skutky, pre ktoré bol v druhom trestnom konaní odsúdený na doživotie.

6. Najvyšší súd konštatoval, že u sťažovateľa sú dané dôvody útekovej väzby, čo vyplýva z toho, že mu bol uložený súhrnný doživotný trest odňatia slobody. Okrem toho v tejto veci sťažovateľ po prepustení z väzby opustil Slovensko, zdržiaval sa v Maďarsku, vyhýbal sa trestnému stíhaniu

za iné trestné činy, pre ktoré bol z Maďarska vydaný na európsky zatýkací rozkaz. Preto z vyhýbania sa trestnému stíhaniu za iné trestné činy a z toho, že mu hrozí vysoký trest, vyplýva obava z úteku alebo zo skrývania sa.

7. Najvyšší súd konštatoval, že u sťažovateľa sú dané dôvody preventívnej väzby, keďže sťažovateľ sa v rokoch 1996 a 1997 dopustil trestnej činnosti proti životu a zdraviu a vražda sa mala stať v roku 2000. Najvyšší súd poukázal na to, že proti sťažovateľovi je vedené tretie trestné stíhanie za tretiu vraždu, z ktorej bol rozsudkom okresného súdu z 3. júna 2021 neprávoplatne uznaný vinným. Okrem toho poukázal na to, že povolením obnovy bol zrušený doživotný súhrnný trest odňatia slobody, ktorý bol uložený za štyri skutky v dvoch konaniach, no obnova konania bola povolená za jeden skutok z prvého trestného konania. Preto nemožno určiť, koľko zo 16 rokov sťažovateľ vykonal za jednotlivé skutky.

8. K európskemu zatýkaciemu rozkazu najvyšší súd uviedol, že tento bol vydaný, keď sa sťažovateľ už nachádzal na Slovensku na podklade európskeho zatýkacieho rozkazu a vnútroštátneho zatykača vydaného v druhom trestnom konaní. Preto šlo len o udelenie dodatočného súhlasu podľa § 12 ods. 2 písm. g) a ods. 4 zákona č. 403/2007 Z. z. a nebolo potrebné vydať ďalší vnútroštátny zatykač.

III.

9. Sťažovateľ namieta dôvodnosť vzneseného obvinenia. Poukazuje na rozsudok ESĽP (Labita proti Taliansku zo 6. 4. 2020, sťažnosť č. 26772/95) a to, že jediným priamym dôkazom je výpoveď svedka ██████████, ktorá nemôže byť základom dôvodnosti jeho obvinenia, keďže, odhliadnuc od druhej trestnej veci, bol výlučne v tejto prvej veci od 1. marca 2001 do 27. januára 2004 vo väzbe a vo výkone trestu od 11. novembra 2008 do 13. septembra 2010 a od 26. marca 2015 do 23. februára 2016 s tým, že od 23. novembra 2021 je v tejto prvej veci znova vo väzbe.

10. Sťažovateľ namieta, že dôvody útekovej väzby nie sú relevantné nielen preto, že od udalostí, pre ktoré boli dané dôvody väzby, uplynula dlhá doba, ale aj preto, že tieto dôvody dané neboli ani v roku 2001, keď sa v tejto veci sám prihlásil na políciu, bol vo väzbe, no po neprávoplatnom oslobodení bol z nej prepustený. Dôvody útekovej väzby nie sú dané ani preto, že v druhej trestnej veci mu bolo obvinenie vznesené až 8. marca 2005 a bol v nej 3. októbra 2005 zadržaný v Maďarsku a následne na Slovensku vzatý do väzby.

11. Sťažovateľ namieta, že nie sú dané dôvody preventívnej väzby, a najvyššiemu súdu vyčíta, že sa nevysporiadal s tým, že v rozhodnutiach súdov z roku 2001, 2004 a 2015 neboli tieto väzobné dôvody zistené. K tomu, že bol v júni 2021 v treťom trestnom konaní neprávoplatne uznaný vinným z tretej vraždy, prejavil presvedčenie, že tento rozsudok bude skoro zrušený.

12. Sťažovateľ porušenie základných práv odvodzuje od porušenia zásady podľa § 405 písm. b) Trestného poriadku, keďže na osobnej slobode je obmedzený skoro 16 rokov, no pôvodne bol odsúdený na 15 rokov a pri povolení obnovy mu nemôže byť uložený prísnejší trest. Sťažovateľ poukazuje na to, že ho krajský súd pred rozhodnutím o väzbe nevypočul. Sťažovateľ namieta porušenie zásady špeciality v súvislosti s vydaním európskeho zatýkacieho rozkazu, pretože krajský súd nevydal súčasne aj zatýkací rozkaz podľa Trestného poriadku. Ďalej namieta, že v maďarskom rozhodnutí, ktorým bol vydaný na Slovensko, sú nesprávne uvedené jeho osobné údaje a nie je v ňom vymedzený skutok, ktorý je predmetom európskeho zatýkacieho rozkazu.

IV.

13. Vo vzťahu k napadnutému uzneseniu krajského súdu nie je daná právomoc ústavného súdu na jej prerokovanie, keďže sťažovateľ proti nemu mohol a aj podal sťažnosť. Preto bola ústavná sťažnosť v rozsahu proti tomuto uzneseniu podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) odmietnutá.

14. Námietky sťažovateľa k rozhodnutiu najvyššieho súdu smerujú k tomu, že v súčasnosti nie je daná dôvodnosť vzneseného obvinenia a ani nie sú dané dôvody útekovvej a preventívnej väzby. Okrem toho sťažovateľ formuluje aj ďalšie osobitné námietky, ktoré vyjadril už vo svojej sťažnosti proti rozhodnutiu krajského súdu. Zo žiadnej z námieatok nevyplýva porušenie základných práv sťažovateľa. Preto bola ústavná sťažnosť v rozsahu proti uzneseniu najvyššieho súdu podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietnutá ako zjavne neopodstatnená.

15. Čo sa týka dôvodnosti vzneseného obvinenia, je zrejmé, že táto je vyvodená z dôkaznej situácie, ktorá v prípade sťažovateľa ešte v roku 2008 viedla k uznaniu jeho viny za trestný čin vraždy. K zrušeniu tohto rozhodnutia povolením obnovy konania došlo v dôsledku rozsudku ESLP, ktorý dospel k záveru, že proces, ktorý predchádzal odsúdeniu sťažovateľa, nebolo možné považovať za spravodlivý s ohľadom na nedostatočné vyhodnotenie motivácie jediného priameho svedka. Z namietaného rozhodnutia najvyššieho súdu je zrejmé, že výpoveď tohto priameho svedka v spojení s ďalšími nepriamymi dôkazmi je dôvodom na konštatovanie dôvodnosti vzneseného obvinenia po podaní obžaloby s tým, že v tomto štádiu konania nemožno s konečnou platnosťou rozhodovať o skutku a na konštatovanie dôvodnosti obvinenia sa vyžaduje to, aby objektívny pozorovateľ bol presvedčený o tom, že obvinený sa mohol dopustiť trestného činu. Táto úvaha najvyššieho súdu je v tejto osobitnej situácii ústavne udržateľná, keďže usvedčujúca výpoveď priameho svedka nebola zmenená, bola základom obmedzenia osobnej slobody sťažovateľa od jeho odsúdenia v roku 2008 a v konaní o povolení obnovy konania nebol priestor na to, aby došlo k jej ďalšiemu prehodnoteniu.

16. Z rozsudku ESLP vo veci sťažovateľa nevyplýva to, že v jeho veci nie je daná dôvodnosť vzneseného obvinenia, ale to, že hodnotenie jedinej priamej výpovede v rozhodnutiach, ktorými bola uznaná jeho vina, predstavovalo porušenie jeho práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 dohovoru, a nie práva na osobnú slobodu podľa čl. 5 dohovoru. V tejto súvislosti preto ani neobstojí argumentácia sťažovateľa, ktorá smeruje k tomu, že k priamej usvedčujúcej, no spornej výpovedi nepribudli žiadne ďalšie usvedčujúce okolnosti. Je zrejmé, že od roku 2008 po právoplatnom odsúdení sťažovateľa nebol žiaden dôvod na to, aby takéto dôkazy boli zabezpečované tak, ako tomu je v tých prípadoch, v ktorých k obmedzeniu osobnej slobody dochádza kontinuálnou väzbou. Odôvodnenie napadnutého uznesenia najvyššieho súdu s poukázaním na dôkaznú situáciu v trestnom konaní, v ktorom bola povolená obnova, svedčí o tom, že najvyšší súd skúmal dôvodnosť vzneseného obvinenia, pričom podstatu tejto úvahy nemožno považovať za rozpornú s namietaným porušením základných práv sťažovateľa.

17. Dôvodnosť útekovvej väzby podľa § 71 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku najvyšší súd odôvodnil hrozbou vysokého trestu, pretože sťažovateľovi bol za skutok v prvej veci a za skutky v druhej veci uložený súhrnný trest odňatia slobody na doživotie. K tomu treba uviesť, že sťažovateľ je naďalej uznaný vinným za trestné činy z druhej trestnej veci, čo bolo dôvodom, že

pôvodný trest odňatia slobody na 15 rokov bol uložením súhrnného trestu modifikovaný na doživotný trest odňatia slobody. Preto je hrozba vysokého – doživotného trestu s poukázaním na to, že sťažovateľ sa pobytom v cudzine vyhýbal obom trestným stíhaniam, ústavne udržateľným odôvodnením obmedzenia jeho osobnej slobody.

18. K námietke sťažovateľa, že dôvody preventívnej väzby neboli dané, je potrebné uviesť, že účelom väzby podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku je zabrániť obvinenému v pokračovaní v trestnej činnosti. Hypotéza právnej normy je dostatočne široká, čo umožňuje všeobecným súdom vyhodnotiť primeranosť zásahu do osobnej slobody sťažovateľa. Sťažovateľ sa v minulosti opakovane dopúšťal úmyselnej trestnej činnosti proti životu a zdraviu. Sťažovateľ bol a stále je v druhom trestnom stíhaní odsúdený za viaceré trestné činy vrátane vraždy. V obnovenom konaní je rovnako obžalovaný za trestný čin vraždy, pričom v treťom súdnom konaní bol za vraždu neprávoplatne odsúdený. I keď k týmto skutkom malo dôjsť relatívne dlho predtým, ako bol sťažovateľ vzatý do väzby a následne vykonával dlhoročný trest odňatia slobody, je táto čiastočne právoplatne preukázaná trestná činnosť sťažovateľa ústavne udržateľným dôvodom obmedzenia jeho osobnej slobody v jeho osobitnom procesnom postavení po povolení obnovy jedného z viacerých trestných konaní.

19. Vo vzťahu k námietke porušenia zásady podľa § 405 písm. b) Trestného poriadku treba uviesť, že sťažovateľ v čase rozhodnutia o povolení obnovy konania vykonával jeden doživotný trest odňatia slobody za štyri skutky vrátane skutku, v súvislosti s ktorým bola povolená obnova konania a za ktorý mu bol pôvodne uložený trest odňatia slobody na 15 rokov. Preto je nesprávne tvrdenie sťažovateľa, že jeho osobná sloboda bola po dobu vyše 15 rokov obmedzená výlučne v súvislosti s trestným konaním, ktorého obnova bola povolená. Okrem toho podľa § 405 písm. b) Trestného poriadku ak bola povolená obnova konania len v prospech obvineného, nesmie mu byť novým rozsudkom uložený trest prísnejší, než aký mu bol uložený v pôvodnom rozsudku. Namietané rozhodnutie najvyššieho súdu sa netýka trestu, ale väzby sťažovateľa, a preto zjavne nie je porušením normy obsiahnutej v § 405 písm. b) Trestného poriadku. Preto z tejto námietky nemožno vyvodit' porušenie sťažovateľom uvedených základných práv.

20. Krajský súd rozhodol o povolení obnovy konania, keď sťažovateľ vykonával trest odňatia slobody. Preto podľa § 403 Trestného poriadku musel rozhodnúť o väzbe sťažovateľa, pričom pred týmto rozhodnutím ho nevypočul a urobil tak až najvyšší súd v konaní o sťažnostiach sťažovateľa a prokurátora. Potreba výsluchu pred rozhodnutím o väzbe je ústavnoprávnou zásadou, ktorej zmyslom je to, aby k obmedzeniu osobnej slobody väzbou došlo až potom, ako bola obvinená osoba vypočutá. Dodržanie tejto zásady treba skúmať v súvislosti s celým procesom rozhodovania všeobecných súdov o väzbe a v súvislosti s dôvodmi obmedzenia osobnej slobody. Rozhodnutie o povolení obnovy konania, ako aj vzatí sťažovateľa do väzby nadobudlo právoplatnosť až potom, ako najvyšší súd zamietol či už sťažnosť prokurátora alebo sťažovateľa. Preto dôvodom obmedzenia osobnej slobody sťažovateľa do ústavnou sťažnosťou namietaného rozhodnutia najvyššieho súdu nebolo rozhodnutie krajského súdu o väzbe, ale rozhodnutie, ktorým mu bol uložený trest odňatia slobody tak, ako to vyplýva z § 403 druhej vety Trestného poriadku, podľa ktorej uznesenie o väzbe je vykonateľné právoplatnosťou rozhodnutia o povolení obnovy konania. Preto nedostatok vypočutia sťažovateľa k dôvodom väzby krajským súdom pri zohľadnení následného vypočutia najvyšším súdom nebol spôsobilý viesť k porušeniu sťažovateľom uvedených základných práv.

21. Vo vzťahu k námietke sťažovateľa týkajúcej sa toho, že na trestné stíhanie bol vydaný na základe európskeho zatýkacieho rozkazu, ktorému nepredchádzal príkaz na zatknutie, treba uviesť, že sťažovateľ bol vydaný na trestné stíhanie z Maďarska na základe príkazu na zatknutie a európskeho zatýkacieho rozkazu vydaného v jeho druhom trestnom konaní a až potom bolo potrebné vykonať jeho trestné stíhanie v tomto konaní, ktoré nebolo predmetom pôvodného európskeho zatýkacieho rozkazu. Preto krajský súd požiadal maďarské justičné orgány o dodatočný súhlas s trestným stíhaním sťažovateľa. Žiadosť o dodatočný súhlas s trestným stíhaním bol podaný na tlačive európskeho zatýkacieho rozkazu a z jeho obsahu je zrejmé, že krajský súd žiadal o dodatočný súhlas podľa § 12 ods. 4 zákona č. 403/2004 Z. z. Krajský súd preto nebol povinný najprv vydať príkaz na zatknutie podľa vnútroštátneho práva, ako to uvádza sťažovateľ v sťažnosti. Preto z týchto skutočností nemožno dospieť k porušeniu sťažovateľom uvedených základných práv.

22. Je pravdou, že v maďarskom rozhodnutí sú nesprávne uvedené niektoré osobné údaje sťažovateľa, no sťažovateľ je v ňom jasne identifikovateľný. Tiež skutočnosť, že maďarský súd v rozhodnutí použil slovné spojenie „*podmienky pre vydanie trvajú*“, dáva istotu, že súhlas s trestným stíhaním sťažovateľa bol udelený. Preto z týchto skutočností nemožno dospieť k porušeniu sťažovateľom uvedených základných práv.

V.

23. Na okraj možno uviesť, že súčasné obmedzenie osobnej slobody sťažovateľa väzbou je výsledkom osobitnej procesnej situácie. Táto vyplýva na strane jednej z toho, že vo vzťahu k sťažovateľovi bola povolená obnova konania, čo malo za následok zrušenie odsudzujúcich rozhodnutí, na základe ktorých sťažovateľ vykonával dlhoročný trest odňatia slobody. Na strane druhej je táto situácia osobitná z toho pohľadu, že k zrušeniu odsudzujúcich rozhodnutí v druhom trestnom konaní došlo nie kvôli tomu, že by bol dôvod na revíziu ich odsudzujúcich záverov, ale len kvôli tomu, že nimi bol sťažovateľovi uložený súhrnný trest odňatia slobody. Paradoxná situácia vyplýva z toho, že podľa § 404 ods. 3 Trestného poriadku pri uloženom úhrnnom alebo súhrnnom treste po obnove konania len v jednej z vecí súd určí primeraný trest za ostávajúce trestné činy len vtedy, ak bola vec vrátená prokurátorovi do prípravného konania. Nemožnosť použitia tejto konštrukcie len z dôvodu, že vec sťažovateľa nebola vrátená do prípravného konania, sa javí ako legislatívna nedokonalosť, ktorá vedie k obmedzeniu osobnej slobody väzbou, hoci nemožno vylúčiť dôvodnosť obmedzenia osobnej slobody výkonom trestu odňatia slobody za právne nespochybnené skutky v druhej trestnej veci, v ktorej došlo k uloženiu súhrnného trestu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. apríla 2022

Peter Straka
predseda senátu